ИНФОРМАЦИИ ЗА ПРАВАТА НА ОСУДЕНИТЕ ЛИЦА

ПРАВА НА ОСУДЕНИТЕ ЛИЦА

Осудените лица, под услови предвидени во Законот за извршување на санкции имаат право на: сместување, облека, постелнина, лична хигиена, исхрана, работа, здравствена заштита, брак, образование, информирање, задоволување на верски потреби, контактирање со надворешниот свет, одмор, примање на пратки, правна помош и право на ажурирање на лична карта.

Сместување

Просториите за сместување треба да ги исполнуваат основните хигиенски услови и да бидат климатски приспособени, соодветно опремени, проветрени и во нив да навлегува дневна светлина. Тие не смеат да бидат влажни, мора да имаат санитарии, да бидат осветлени и затоплени. Просториите во установата се одржуваат уредно и чисто од страна на осудените лица.

Облека и постелнина

Осудените лица може да користат своја облека, обувки и постелнина. Доколку тоа не го поседуваат, установата е должна да обезбеди облека и постелнина што одговараат на климата.

Лична хигиена и исхрана

На осудените лица им се обезбедуваат услови и прибор за одржување на хигиена. Храната е иста за сите осудени лица, таа мора да биде разновидна и да се служи три пати на ден. Болните осудени лица, бремените жени и родилките добиваат храна според вид и количество определено од лекар. На осудените лица им се обезбедува исхрана водејќи сметка за нивните верски убедувања. Здрава вода за пиење се обезбедува во секое време.

Работа и пензиско осигурување

Осудените лица можат да работат според физичките и психичките способности, утврдени од лекар. Работата е со право на надоместок и се врши во установата, а за лицата во Отворено одделение и надвор од установата, доколку таква согласност дал директорот на Управата. Полното и непрекинато работно време, доколку лицата од надоместокот плаќаат придонеси, е признаено во пензиски стаж.

Здравствена заштита

На осудените лица им се обезбедува медицинска помош и болничко лекување. Трошоците паѓаат на товар на државниот буџет. Лекарот мора да го прегледа секое осудено лице и да ја утврди здравствената состојба при приемот и при отпуштањето од установата. Осудените лица кај кои ќе се утврдат телесни и душевни растројства како и зависности, подлежат на медицински третман во установата, а по наод на лекар се упатуваат во соодветна здравствена установа. Осудените лица кои душевно ќе заболат или покажуваат тешка психична растроеност утврдена од лекар - психијатар, се упатуваат во соодветна здравствена установа на лекување и чување додека не престане потребата. Осуденото лице може да бара специјалистички лекарски преглед на свој трошок, доколку таков преглед не определи лекарот на установата. За барањето на осуденото лице одлучува директорот на установата по прибавено мислење од лекарот. На бремени жени и родилки им се обезбедува стручна лекарска нега. Доколку времето поминато на лекување на осуденото лице е помалку од 30 дена, тоа му се смета во времето поминато на издржување на казната, освен во случаите кога од страна на судија за извршување на санкции или на директорот на Управата е одобрен прекин на издржувањето на казната. Во процесот на ресоцијализација, лицата имаат право на медицинско-психолошки третман што се остварува поради решавање на личните и заедничките потреби на осудените лица.

Одмор

Осудените лица имаат право на најмалку два часа дневно надвор од затворените простории на установата, осумчасовен непрекинат одмор во текот на денот и на еден ден одмор во неделата.

Брак

Осуденото лице може да склучи брак. Ако не постојат услови бракот да се склучи пред надлежниот орган на слобода, склучувањето се организира во посебна просторија на установата.

Спорт и рекреација

Во установите се обезбедуваат услови за организирање и развој на спортот, рекреацијата и другите слободни активности. Осудените лица можат да користат книги и дневен печат на македонски јазик и на јазиците на припадниците на етничките заедници или на земјата чиј државјанин е осуденото лице. Книгите и дневниот печат може да ги користат од библиотеката во установата или сами да ги набавуваат.

Верски потреби

На осудените лица им е дозволено да ги задоволуваат верските чувства и потреби во согласност со условите и можностите на установата.

Контакти со надворешниот свет

Осуденото лице има право да се допишува и да прима пратки. Во установите од затворен вид и во затворените одделенија допишувањето се врши под надзор. Осуденото лице има право, без ограничување, да се допишува со својот бранител, државните органи и со меѓународните организации за заштита на човековите права. На осуденото лице може да му се дозволи телефонски разговор кој во установа од затворен вид и во затворено одделение може да се врши во присуство на службено лице. Осудените лица имаат право да примаат посети од членовите на потесното семејство и конзуларни претставници, а по одобрение на директорот на установата можат да бидат посетувани и од други лица. Посетата на осудените лица може да трае до 60 минути. Посетата на бранителот се врши без присуство на службено лице.

Ажурирање на лична карта

Осудените лица кои се државјани на Република Северна Македонија имаат право на ажурирање на податоците од личната карта по истекот на нејзината важност, на товар на државниот буџет.

Правни совети и средства

Установата им дава информации и правна помош на осудените лица во однос на користењето на правните средства и преземањето на дејствата поради заштита на нивните права. Осуденото лице кое е неписмено, правното средство може да го даде и на записник. За заштита на своите права во установата и заштита на нивните интереси, осудените лица имаат право да поднесуваат усни поплаки, правни средства и претставки до надлежните органи и институции. Поднесоците се упатуваат и добиваат преку установата.

Внатрешни поплаки до институцијата

За повредено право или сторена друга неправилност, осудените лица имаат право да поднесат усна или писмена поплака до директорот на установата, во рок од осум дена од денот на повредата на правото или од сознавањето за повредата на правото. Неписмените лица имаат право да поднесат поплака на записник пред службено лице на установата. Директорот на установата е должен да ги испита наводите во поплаката и да донесе писмено известување во рок од осум дена од денот на приемот. Против известувањето на директорот или доколку директорот не се произнесе, осуденото лице има право на приговор во рок од 15 дена до директорот на Управата. Директорот на Управата е должен да ги испита наводите во приговорот и да донесе решение во рок од 15 дена од приемот на приговорот. Осуденото лице има право на судска заштита доколку добие негативен одговор, или нема да добие одговор од Управата. За повреда на основните човекови права, осуденото лице може да поднесе поплака до Европскиот комитет за превенција од тортура и нечовечно постапување и до Високиот комесар за човекови права на Обединетите нации.

Информирање

На осудените лица треба да им бидат достапни законите и подзаконските акти кои се однесуваат на начинот на издржување на казната затвор.

Образование

Во установите се организира образование како дел на општиот систем на образование и воспитување. Образованието на осудените лица може да се организира во самата установа или во местото на седиштето на установата. На осудените лица кои ќе го завршат соодветниот вид и степен на образование им се издава свидетелство. Од свидетелството не смее да се види дека образованието и воспитанието е стекнато во казнено-поправна установа. На осуденото лице може да му се одобри вонредно школување на негов трошок во сите видови на образовни установи на слобода, ако со тоа не се нарушува куќниот ред и работата во установата. Установите можат да организираат и посебни форми за стручно оспособување на осудените лица во вид на курсеви, семинари и други видови на стручно оспособување со практична работа.

INFORMATA PËR TË DREJTAT E PERSONAVE TË DËNUAR

TË DREJTAT E PERSONAVE TË DËNUAR

Personat e dënuar, sipas kushteve të përcaktuara në Ligjin për ekzekutimin e sanksioneve kanë të drejtë për: vendosje, veshmbathje, shtrojë, higjienë personale, ushqim, punë, mbrojtje shëndetësore, pushim, martesë, arsim, informim, kryerje të riteve fetare, kontakte me botën e jashtme, pushim, pranim të dërgesave, ndihmë juridike dhe të drejtë të azhurnimit të letërnjoftimit.

Vendosja

Hapësirat për vendosjen e personave të dënuar duhet t'i plotësojnë kushtet themelore higjienike dhe të përshtaten nga aspekti klimatik, të pajisura në mënyrë adekuate, të ajrosura dhe në të njëjtat të ketë ndriçim ditor. Ato nuk guxojnë të kenë lagështi, doemos duhet të kenë nyje sanitare, të jenë të ndriçuara dhe të kenë ngrohje. Hapësirat e institucionit mirëmbahen me rregull dhe pastër nga ana e personave të dënuar.

Veshmbathja dhe shtroja

Personat e dënuar mund ta përdorin veshmbathjen dhe shtrojën e tyre. Nëse nuk i posedojnë të njëjtat, atëherë institucioni e ka për detyrë të sigurojë veshmbathje dhe shtrojë që i përshtaten klimës.

Higjiena personale dhe ushqimi

Personave të dënuar iu sigurohen kushte dhe pajisje për mirëmbajtjen e higjienës. Ushqimi është i njëjtë për të gjithë personat e dënuar, ai duhet të jetë i ndryshëm dhe të shërbehet tre herë në ditë. Personat e dënuar të sëmurë, gratë shtatzëna dhe lehonat pranojnë ushqim sipas llojit dhe sasisë së përcaktuar nga mjeku. Personave të dënuar iu sigurohet ushqim duke mbajtur llogari për bindjet e tyre fetare. Ujë i shëndetshëm për pije u sigurohet në çdo kohë.

Puna dhe sigurimi pensional

Personat e dënuar mund të punojnë në pajtim me aftësitë fizike dhe psikike të përcaktuara nga mjeku. Puna është me të drejtë kompensimi dhe kryhet brenda institucionit, ndërsa për personat në seksionin e hapur puna kryhet edhe jashtë institucionit, nëse një pëlqim të tillë ka dhënë drejtori i Drejtorisë. Orari i plotë dhe i pandërprerë i punës, nëse personat nga kompensimi paguajnë kontribute, pranohet në stazhin e pensionit.

Mbrojtja shëndetësore

Personave të dënuar u sigurohet ndihmë mjekësore dhe mjekim spitalor. Shpenzimet mbulohen nga buxheti i shtetit. Mjeku duhet ta kontrolloj çdo person të dënuar dhe ta përcaktoj gjendjen shëndetësore gjatë pranimit dhe lëshimit nga institucioni. Personat e dënuar, të cilët do të konstatohen çrregullime trupore dhe shpirtërore si dhe varësi, duhet t'i nënshtrohen trajtimit mjekësor në institucion, ndërsa gjasa konstatimit të mjekut udhëzohen në institucion përkatës shëndetësor. Personat e dënuar të cilët do të sëmuren shpirtërisht ose të cilët manifestojnë çrregullim të rëndë psikik të përcaktuar nga mjeku – psikiatër, referohen në institucion përkatës shëndetësor për mjekim dhe qëndrim derisa të jetë e nevojshme. Personi i dënuar mund të kërkoj kontroll të specialistit mjekësor me shpenzime të tij nëse një kontroll të këtillë nuk e përcakton mjeku i institucionit. Për kërkesën e personit të dënuar vendos drejtori i institucionit në bazë të mendimit të mjekut. Grave shtatzëna dhe lehonave u sigurohet trajtim profesional mjekësor. Nëse koha e kaluar në mjekim e personit të dënuar është nën 30 ditë, kjo i llogaritet në kohën e kaluar të dënimit me burgim, përveç në rastet kur nga gjyqtari për ekzekutimin e sanksioneve ose nga drejtori i Drejtorisë është aprovuar ndërprerja e vuajtjes së dënimit. Në procesin e risocializimit, personat kanë të drejtë për trajtim mjekësor-psikologjik i cili realizohet me qëllim të zgjidhjes së nevojave personale dhe të përbashkëta të personave të dënuar.

Pushimi

Personat e dënuar kanë të drejtë më së paku dy orë në ditë të qëndrojnë jashtë hapësirave të mbyllura të institucionit, pushim të pandërprerë prej tetë orësh gjatë ditës dhe një ditë pushim gjatë javës.

Martesa

Personi i dënuar mund të lidhë martesë. Nëse nuk ekzistojnë kushte që të lidhet martesa para organit kompetent në liri, lidhja e martesës organizohet në një hapësirë të veçantë të institucionit.

Sporti dhe rekreacioni

Në institucione sigurohen kushte për organizimin dhe zhvillimin e sportit, rekreacionit dhe aktiviteteve tjera të lira. Personat e dënuar mund të shfrytëzojnë libra dhe shtypin ditor në gjuhën maqedonase dhe në gjuhët e pjesëtarëve të bashkësive etnike ose në gjuhën e vendit shtetas i të cilit është personi i dënuar. Librat dhe shtypin ditor mund t'i shfrytëzojnë nga biblioteka e institucionit ose t'i furnizojnë vet ata.

Nevojat fetare

Personave të dënuar u lejohet t'i kryejnë ritet dhe nevojat fetare në përputhje me kushtet dhe mundësitë e institucionit.

Kontakte me botën e jashtme

Personi i dënuar ka të drejtë të mbaj korrespondencë dhe të pranoj dërgesa. Në institucionet e tipit të mbyllur dhe në seksionet e mbyllura korrespodenca bëhet nën mbikëqyrje. Personi i dënuar ka të drejtë, pa kufizime, të mbaj korrespondencë me avokatin e tij, me organet shtetërore dhe me organizatat ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të njeriut. Personit të dënuar mund t'i lejohet bisedë telefonike e cila në institucionin e tipit të mbyllur dhe në seksionin e mbyllur mund të bëhet në prezencë të personit zyrtar. Personat e dënuar kanë të drejtë të pranojnë vizita nga anëtarët më të ngushtë të familjes dhe nga përfaqësues konsullorë, ndërsa me leje të drejtorit të institucionit mund të vizitohen edhe nga persona të tjerë. Vizita e personave të dënuar mund të zgjasë deri në 60 minuta. Vizita e avokatit bëhet pa prezencën e personit zyrtar.

Azhurnimi i letërnjoftimit

Personat e dënuar, shtetas të Republikës së Maqedonisë së Veriut, kanë të drejtë t'i azhurnojnë të dhënat e letërnjoftimit pas skadimit të vlefshmërisë së tij, ndërsa shpenzimet mbulohen nga buxheti i shtetit.

Këshilla dhe mjete juridike

Institucioni, personave të dënuar iu ofron informacione dhe ndihmë juridike në lidhje me shfrytëzimin e mjeteve juridike dhe ndërmarrjen e veprimeve për mbrojtjen e të drejtave të tyre. Personi i dënuar i cili nuk di shkrim lexim, mjetin juridik mund ta jap edhe në procesverbal. Për mbrojtjen e të drejtave të tyre brenda institucionit dhe për mbrojtjen e interesave të tyre, personat e dënuar kanë të drejtë të parashtrojnë ankesa verbale, mjete juridike dhe parashtresa deri tek organet dhe institucionet kompetente. Shkresat parashtrohen dhe pranohen përmes institucionit.

Ankesa të brendshme deri tek institucioni

Për të drejtën e cenuar ose për ndonjë parregullsi të kryer tjetër, personat e dënuar kanë të drejtë të parashtrojnë ankesë me gojë ose me shkrim deri te drejtori i institucionit, në afat prej tetë ditësh nga dita e cenimit të së drejtës ose nga dita kur e kupton cenimin e së drejtës. Personat të cilët nuk dinë shkrim-lexim kanë të drejtë të parashtrojnë ankesë në procesverbal para personit zyrtar të institucionit. Drejtori i institucionit e ka për detyrë t'i shqyrtoj pretendimet në ankesë dhe të miratoj njoftim me shkrim në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit. Kundër njoftimit të drejtorit ose nëse drejtori nuk prononcohet, personi i dënuar ka të drejtë kundërshtimi në afat prej 15 ditësh deri te drejtori i Drejtorisë. Drejtori i Drejtorisë e ka për detyrë t'i shqyrtoj pretendimet e kundërshtimit dhe të miratoj aktvendim në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kundërshtimit. Personi i dënuar ka të drejtë për mbrojtje gjyqësore nëse pranon përgjigje negative, ose nëse nuk pranon përgjigje nga Drejtoria. Për cenimin e të drejtave themelore të njeriut, personi i dënuar mund të parashtrojë ankesë deri te Komiteti Evropian për Parandalimin e Torturës dhe Trajtimin Çnjerëzor dhe deri te Komisionari i Lartë për të Drejtat e Njeriut pranë Kombeve të Bashkuara.

Informimi

Personat e dënuar duhet të kenë qasje deri te ligjet dhe aktet nënligjore që kanë të bëjnë me mënyrën e vuajtjes së dënimit me burgim.

Arsimi

Në institucione organizohet procesi arsimor si pjesë e sistemit të përgjithshëm të arsimit dhe edukimit. Arsimi i personave të dënuar mund të organizohet brenda institucionit ose në selinë e institucionit. Personave të dënuar të cilët do ta kryejnë llojin dhe shkallën përkatëse të arsimit iu lëshohet dëftesë. Në dëftesë nuk guxon të shihet se arsimi dhe edukimi është kryer në institucion ndëshkues-korrektues. Personit të dënuar mund t'i lejohet shkollim me korrespondencë në liri me shpenzime të tij në të gjitha llojet e institucioneve arsimore, nëse me një gjë të këtillë nuk cenohet rendi i shtëpisë dhe puna e institucionit. Institucionet mund të organizojnë edhe forma të veçanta për aftësimin profesional të personave të dënuar në formë të kurseve, seminareve dhe llojeve tjera të aftësimit profesional përmes punës praktike.

INFORMACIA BAŠO NIJAMIA TARO DOŠAKERDE DŽENE

NIJAMIA TARO DOŠAKERDE DŽENE

O došakerde džene, telo šartija anglodikhle e Kanuneja bašo sankciengoro pheribe isilen nijami ko: thanakeribe, šeja, jatakija, plesutni higiena, hajbe, buti, sastipaskoro arakhibe, dajanipe, prandin, edukacia, informiribe, pheribe ple religiakere zarurija, ikeribe kontaktia e avrune sumnaleja, dajanipe, te leljarel lila, nijamali arka thaj nijami te nevokerl pli plesutni karta.

Thanakeribe

O thana kote so thanakerenape o došakerde džene kamela te pheren o fundavne higienakere šartija thaj te oven klimatikane lačhardipaja, agjaar sar so zaruri, te oven havakerde thaj ano lende te khuvel diveskoro rošalipe. O thana na tromana te oven panjale, valjani te ovel len sanitarie, te oven rošale thaj takjarde. O thana, ja o kamre ano ustanove ikerena pe užarde thaj ničale tari rig e došakerde dženengi.

Šeja thaj jatakija

O došakerde džene šaj te uraven ple plesutne šeja, menije thaj te ovel len lengere jatakija. Džikobor nane len lengere, i ustanova si dajatvaja te hazrikerel lenge šeja thaj jatakija kola athinena taro adava savo si o vakti ja i klima.

Plesutni higiena thaj hajbe

E došakerde dženenge kerenape šartija thaj dena pe bukja baši higienakoro ikerkeribe. O hajbe si jekhajek sa e došakerde dženenge, ov zaruri si te ovel turlì čhani, thaj te servirinelpe lenge trin fori ko dive. O nasvale došakerde džene, o khamne džuvlja thaj okola so bijange leljarena hajbe ko čhani thaj tipi sar so hramonela lenge o doktori. E došakerde dženenge hazrikerelape hajbe kerindoj sama baš olengere religiakere pakjaviba. Sasto pani pijbaske kamela te ovel len ano sakova vakti.

Buti thaj penzijakoro višvankeribe

O došakerde džene šaj te keren buti athinindor taro lengere fizikane thaj psihikane,gogjakere šajdipa, kola si zurakerde tari doktoreskiri rig. Bašo butikeribe isilen nijami te pokinel pe lenge thaj i buti kerelape ki ustanova, a bašo džene ko Phravdo kotor i buti kerela pe thaj avrijal tari ustanova, džikobor asavko mukibe isilen taro direktori e Direkciakoro. O pherdo thaj bizočhinavibe bukjarno vakti, džikobor o džene taro lovengoro leibe pokinenena deiba, angigarela pe lenge thaj khuvela ano penziakoro staži.

Sastipaskoro arakhibe

E došakerde dženenge kerela pe te ovel len medicinakiri arka thaj hospitaleskoro sasljakeribe. O hardžipa kerde sebepi akava perena ko pharipe e themakere budžeteske. O doktori dajatvime si te dikhljarel sakone došakerde džene thaj te zurakerel leskoro sastipaskoro hali, ko vakti kana avela thaj kana mukela pe tari ustanova. O došakerde džene kaste so ka zurakerenpe badaneske thaj gogjakere nasvalipa sar thaj athinalipa, preperena teli medicinakoro tretmani ani ustanova, a palo doktoreskoro dikhibe bičhalena pe ani zarurime sastipaskiri ustanova. O došakerde džene kola so gogjaja ka nasvaljoven, ja kola so ka mothoven pharo psihakoro rumibe zurakerdo taro doktori-psihijatro, bičhalenape ani zarurime sastipaskiri ustanova, baš sasljaribe thaj arakhibe, sa džikote na činavelape asavko zaruribe. O došakerdo dženo šaj te rodel specialistikano doktoreskoro dikhljaribe korkori pokinibaja, džikobor asavko dikhljaribe nane bahanekerdo taro doktori ki ustanova. Bašo rodibe e došakerde dženeskoro decizia anela o direktori e phanlipaskoro, palo leljardo gndipe taro doktori. E khamne džuvljenge thaj okolenge so bijange kerelape te ovelen stručno doktoreskoro arakhibe. Džikobor o vakti nakhavdo ko sasljaribe e došakerde dženesko si pohari taro 30 dive, adava esapikerelape leske ano vakti so nakhavgja ko džezakoro pheribe, akava nane ko čipote kana tari rig e adalateskiri baš sankciengoro pheribe, ja taro direktori e Direkciakoro si andi decizia te činavelpe e džezakoro pheribe. Ano resocializacijakoro proceso, e dženen isilen nijami ko medicinako-psihologikano tretmani savo si iradaja te činavenpe o plesutne thaj barabarutne zaruria e došakerde dženengere.

Dajanipe

E došakerde dženen isilen nijami ko majhari duj arija ko dive avrijal taro phandle thana ki ustanova, ofto arengoro bizočhinavdo dajanipe ano diveskoro thavdipe thaj ko jekh ari dajanipe ano kurko.

Prandin

O došakerdo dženo šaj te khuvel ani prandin. Te nane šartija i prandin te phandelpe angli o kompetentno badani ko tromalipe, o phandipe prandin organizirinela pe ani ulavdi baš adaja čhipota kamra ki ustanova.

Sporti thaj rekreiribe

Ano ustanove kerenape šartia bašo sportesekoro organiziribe thaj bajrovibe, rekreiribe thaj vavera tromale aktivitetia. O došakerde džene šaj te istemalkeren lila thaj divesekere gazete ki makedonikani čhib, sar thaj ko čhibja taro džene ko etnikane khedina, ja tari them kaskoro themutno si o došakerdo dženo. O lila thaj e diveskere gazete šaj te istemalkerenpe tari lilarni ani ustanova ja palem korkori te kinen len peske.

Pakjavibaskere zarurija

E došakerde dženenge si muklo te pheren ple religiakere hošija thaj zaruria ano jekhajekipe e šartencar thaj e šajdipancar ki ustanova.

Kontaktia e avrune sumnaleja

E došakerde džene isile nijami te hramonkerelpe averencar thaj te bičhalen leske lila. Ani ustanova taro phandlo čhani thaj ano phandle kotora, o hramonkeripe averencar kerelape telo monitoringo. O došakerdo dženo si nijamea bizo limitia te hramonelpe ple avukateja, e themakere badanencar thaj e maškardžijaneskere organizacijencar baš arakhibe o manušikane nijamia. E došakerde dženenske šaj te mukelpe te kerel telefoneskoro lafikeribe, savo ki ustanova taro phandlo čhani thaj ano phandle kotora, šaj te kerelpe dikhibaja taro oficijalnikano dženo. E došakerde dženen isilen nijami baši vizita taro džene tari leskiri potank familija thaj konzuleskere prezententija, a palo mukibe taro direktori e ustanovako, šaj te oven vizitkerde thaj taro vavera džene. I vizita e došakerde dženenge šaj te ovel dži 60 dakikia. I vizita taro avukati nakhela bizo khonik taro oficialnikane dženengoro lejbe than.

Ažuriribe i plesutni karta

O došakerde džene save si themutne ki Republika Utarali Makedonia isilen nijami te ažurikeren o evidentija tari plesutni karta palo lakere rokoskoro nakhibe, so perela ko pharipe e themakere budžeteske.

Nijamale nasijatija thaj drapija

I Ustanova dela informacie thaj nijamali arka bašo došakerde džene phandlo adaleja sar te istemalkeren o nijamale drapija thaj sar te leljaren nesave bukja ki te arakhen ple plesutne nijamia. O došakerdo dženo so na džanela te drabarel thaj te hramonel, o nijamalo drapi šaj te del hem ko hramutno lil. Bašo arakhibe ple nijamia ani ustanova thaj baš arakhibe ple interesija, e došakerde dženen silen nijami te den moskoro rovipa, nijamale bukja thaj agjaar vakerde pretstavke,anglihramina dži o kompetentna badanija thaj institucie. Sa akala hramovipa bičhalena pe thaj leljarenape trujal i ustanova.

Andrune rovipa dži i institucija

Bašo phagerdo nijami ja kerdo aver nanijamalipe, e došakerde dženen isilen nijami te den moskoro ja hramome rodibe dži o direktori e ustanovakoro, ko vakti taro ofto dive taro dive kana ulo o phageribe e nijameskoro, ja taro kana džidžangljape bašo nijameskoro napakivkeribe. O manuša so na džanena te drabaren thaj te hramonen isilen nijami te den rovipe ko hramutno lil anglal o oficijalnikano manuš ki ustanova. O direktori e ustanovakoro si dajatvaja te raspučel sa o vakeriba taro rodiba e phanleskoro thaj ki hramutni forma te bičhalel džovapi ano vakti taro ofto dive taro dive kana reslja leske o rodibe. Mujal asavko džovapi ja havljarape taro direktori, ja džikobor o direktori na dengja džovapi, o došakerdo dženo si nijamea te del prigovori,rovljarin ano roko taro 15 dive, dži ko Direkciakoro direktori. O direktori e Direkciakoro si dajatvime te raspučel sa o vakeriba liparde ano prigovori thaj te anel činavibe ano vakti taro 15 dive taro kana leljargja o prigovor,rovljarin. O došakerde džene isile nijami ko adalateskoro arakhibe džikobor leljarela negativno džovapi, ja palem na leljarela džovapi tari Direkcia. Bašo phageribe o fundavne manušikane nijamia, o došakerdo dženo šaj te del rovipe dži Europakoro komiteti bašo preveniribe tari tortura thaj namanušikano vjavahari thaj dži Učo komesari baš o manušikane nijamia ko Uniime Nacie.

Informiribe

Baš o došakerde džene valjani te kerenpe paše arakhibaske sa o kanunija thaj telikanuneskere aktija kola vjavaharinena pe bašo čhani e ikeribaskoro i džeza phanlipe.

Edukacia

Ano ustanove organizirinela pe edukacia sar kotor taro sasoitno sistemi baš edukacija thaj terbijati. I edukacia e došakerde dženenge šaj te organizirinelpe ani korkori ustanova, ja ano than kote so si o šebše e ustanovakoro. Bašo došakerde dženenge kola so ka agorkeren o zarurime čhani thaj nivelo tari edukacia delape tasdivutno lil. Taro tasdivutno lil na tromala te dikhelpe kaj i edukacia thaj o terbijati lejargjape ani došalipaski-terbijateskiri ustanova. Baš o došakerdo dženo šaj te mukelpe naničalo sikjovibe ko leskoro hardži, ano sa o čhanija edukaciakere ustanove ko tromalipe, džikobor adaleja na ruminkerelape e Khereskoro niče thaj i buti ki ustanova. O ustanove šaj te organizirinen thaj ulavde čhania ja forme bašo strukakoro kabulipe ko čhani kursija, seminaria thaj vavera čhania strukakoro kabulipe praktikane butikeribaja.

INFORMATION ON THE RIGHTS OF CONVICTED PERSONS

RIGHTS OF CONVICTPERSONS

Convicted persons, under conditions set in the Law on execution of sanctions have a right to: accommodation, clothing, bedding, personal hygiene, food, work, health care, marriage, education, information, practice religious beliefs, contacts with the outside world, rest, receiving mail parcels, legal aid, and renewal of national identity card.

Accommodation

The premises for accommodation of convicted persons should meet the basic hygienic requirements and should be brought into conformity with the environmental climatic conditions. They should be appropriately equipped and constructed in a way which allows adequate ventilation and sufficient natural light. The premises must not be moist; must have the needed sanitary installations and must be provided with sufficient light and heat. The premises in the institutions shall be kept clean and in a decent manner by the convicted persons.

Clothing and bedding

The convicted persons may use their own clothes, shoes, and bedding. If they do not possess the same, the institution is obliged to provide clothes and bedding suitable to the climate conditions.

Personal hygiene and food

The convicted persons shall be provided with conditions and accessories for maintaining hygiene. Food shall be the same for all convicted persons, must be diverse and served three times a day. Convicts, pregnant women and nursing mothers shall receive food according to the quality and type determined by a doctor. The convicted persons are provided with food, taking into consideration their religious beliefs. Healthy drinking water shall be provided at all times.

Work and pension insurance

The convicted persons can work in accordance with their physical and psychological abilities as determined by the institution's doctor. The work shall entail compensation and is carried out at the institution, and for the persons in the open wards the work can be performed outside of the institution, if such consent is given by the Director of the Directorate. Full and uninterrupted working hours, if the persons pay contributions from the fee, are recognized as work experience before retirement.

Health care

The convicted persons shall be provided with the necessary medical aid and hospital treatment. The expenses for the health protection of the convicted person shall be covered by the state budget. The doctor has to examine each convicted person and to determine his/her personal state of health at his/her reception for serving the sentence and at his/her release from the institution. The convicted persons with determined physical and mental illnesses, as well as certain addictions, shall be subject to medical treatment in the institution, and when necessary, upon medical findings of a doctor, they shall be referred an appropriate medical institution. The convicted persons who, during the serving of their sentence, will get a mental illness, or demonstrate a severe psychological disturbance determined by a doctor-psychiatrist, shall be sent by the institution to the appropriate health institution for treatment and keeping until there is no longer a need for their further keeping and treatment. The convicted person may request a specialist medical examination at his/her own expense, if the institution's doctor has not prescribed such examination. The institution's director shall decide upon the convicted person request, after receiving an opinion by the doctor of the institution. Convicted pregnant women and nursing mothers shall be provided with expert medical care. If the time spent by the convicted person for his/her healing is less than 30 days, it shall be included in the time being spent at serving his/her sentence of imprisonment, except in cases when a judge for execution of sanctions or the Director of the Directorate has approved an interruption in the serving of the sentence. In the process of re-socialization, persons have the right to medical-psychological treatment that is accomplished in order to solve the personal and common needs of the convicted persons.

Rest

The convicted persons are entitled to spend at least two hours per day outside of the closed premises of the institution, eight hours of uninterrupted rest during the day, and one day of rest per week.

Marriage

The convicted persons may get married while serving the sentence. If there are no conditions for the marriage to be concluded before the competent authority outside of the institution, the marriage will be conducted in a special room of the institution.

Sport and recreation

The institutions shall provide conditions for organizing and developing sports, recreational and other leisure activities. The convicted persons may use books and daily press in Macedonian language and in the languages of the members of the ethnic communities, or in their mother tongue. The convicted persons may use the books and daily press from the library, or procured by themselves.

Religious needs

The convicted persons have a right to practice religious beliefs and needs in accordance with the conditions and possibilities of the institution.

Contacts with outside world

The convicted persons have a right to correspondence and to receive mail parcels. The correspondence in the institutions of closed type and in the closed divisions shall be performed under the supervision of the institution. The convicted persons shall be entitled, without any kind of limitations, to communicate with his/her defence lawyer, the state institutions and with the international organisations for protection of human rights. The convicted persons may be allowed to have telephone calls which in both, the institution of closed type and in the closed division, shall be made in presence of an official person. The convicted persons have a right to receive visits from the members of their immediate family and consular representatives, and if allowed by the institution's director, they shall also receive visits from other persons. The visit of convicted persons may last up to 60 minutes. The visit of the defense lawyer shall be performed without presence of an authorized person.

Right to renewal of a national identity card

The convicted persons who are citizens of the Republic of North Macedonia have the right to renewal of their national identity card after the expiration of its validity, at the expense of the state budget.

Legal advice and legal remedies

The institution shall provide the convicted persons with information and legal aid on how to use the legal remedies and how to take actions to protect their rights. The illiterate convicted person may also submit a verbal legal remedy that shall be recorded by the institution. To protect their rights and interests in the institution, the convicted persons have a right to lodge oral complaints, legal remedies and other requests to the competent organs and institutions. The requests shall be referred to and received through the institution.

Internal complaints to the institution

For a violation of their right or other irregularity, the convicted persons have a right to lodge an oral or a written complaint to the director of the institution, within 8 days after the day when the violation occurred or 8 days after the realization about the violation. Illiterate convicted persons may also submit a complaint that shall be recorded by the competent official at the institution. The Director of the prison is obliged to examine the allegations stated in the complaint and to issue written information within 8 days from the reception of the complaint. Against the written information of the director of the institution, or in case when the director has not issued written information in relation to the complaint, the convicted person has a right to file an appeal to the Director of the Directorate within 15 days. The Director of the Directorate is obliged to examine the allegations stated in the complaint and to issue a decision within 15 days after the reception of the complaint. The convicted person has a right to court protection, if he/she has received a negative answer or no answer at all from the Directorate. In case of violation of his/her basic human rights, the convicted person may submit a complaint to the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment and to the United Nations's High Commissioner for Human Rights.

Right to be informed

The convicted persons shall be provided with all laws and bylaws in relation to the manner of the execution of the sentence.

Education

Education for the convicted persons is organized in the institutions as part of the general education system. The education of the convicted persons may be organised in the institution itself or in the place where the institution is located. After the completion of their education in accordance with the type and degree of education, convicted persons shall receive a certificate. The certificate must not contain any indication which would imply that the education was completed in penitentiary institution. The convicted person may be allowed part-time studies at his/her own expenses in all the educational institutions outside of the institution, if it is in line with the house rules and the work organized in the institution. The institutions may also organise special forms of vocational education for the convicted persons, such as training courses, seminars and other forms of vocational training with practical work.

Organization for Security and Co-operation in Europe
Mission to Skopje

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА
УПРАВА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА САНКЦИИТЕ